

MASOFAVIY TA'LIM AFZALLIKLARI VA KAMCHILIKLARI

Buxoro Soliq texnikumi o`qituvchisi
Buxoro Innovatsiya Universiteti
“Ta`limda axborot texnologiyalari” fakulteti
magistranti
Kamolova Mahliyo

Annotatsiya: *Ushbu maqolada masofaviy ta`limni tashkil qilishning samarali usullari yoritib berilgan va ta`lim tizimiga joriy qilish keltirilgan.*

Tayanch iboralar: *MOOC, onlayn-kurs, ommaviy ta`lim, content, internet*

Ta`limda onlayn o`qitish tizimi bizga kuni kecha kirib kelgan yangilik emas. Ochiq internet onlayn kurslar 2000 yillarda paydo bo`ldi va bu bilan o`z davring dunyoga mashhur, reytingi yuqori universitetlari tinglovchilarga o`z maruzalarini bepul tinglash imkoniyatini taqdim etdi. Bu kabi ta`lim xizmatlariga bo`lgan talab yuqori bo`lganligi sababli MOOC nomli mutlaqo yangi ta`lim berish metodikasi shakllandi. Bu atama 2008 yilda Devid Kormier (University of Prince Edward Island) Brayan Aleksandr (National Institute for Technology in Liberal Education) tomonidan o`ylab topilgan edi. MOOC- onlayn ta`lim bozorini rivojlantirish xamda turli pedagogik va biznes vazifalarini xal etishda karatilgan zamonaviy masofaviy ta`lim tizimi. MOOC ing. Messive Open Onlayn Course) yoki Ommaviy ochiq Onlayn Kurs kengaytmasidan tashkil topgan.

Messive- geografik joylashuvi va o`rnidan qat`iy nazar chegeralanmagan xolda ko`p sonli bilim oluvchilarni ommaviy ravishda qamrab oladi va o`qitadi.

Open- barcha uquvchilar uchun ochik va bepul ta`lim olish imkoniyatini beradi. Ochiklikning asosiy sifati kurs uchun bepul ro`yxatdan o`tish, ro`yxatdan o`tganlar uchun esa cheksiz kontent, ta`lim natijalariga erishishning bepul imkoniyatlari taqdim etiladi.

Onlayn- masofaviy ta`lim onlayn aloqa vositalari yordamida olib boriladi va barcha materiallar elektron shaklda takdim etiladi. Bu esa ushbu metodning texnik xususiyatlarini ochib beradi, ya`ni kurs internet orqali uzatiladi. O`quv jarayoning barcha ishtirokchilari bilan tarmoqning uzaro ta`sirini ta`minlaydi.

Course- umumiy qoidalar, vaqt cheklavlari va bedgilangan maqsad asosida tashkil etilgan bo`lib uning tarkibidagi materiallar tizimlashtirilgan xamda tartibga solingan xolda taqdim etiladi. MOOC tarkibidagi “ochiq” atamasi bepul eki shartli bepul degan ma`noni anglatadi. Qoidaga ko`ra kursda o`qish yoki amaliy mashg`ulotlarni bajarish uchun mablag` talab qilinmaydi. Agar mablag` talab etilgan taqdirda xam MOOC kurslari xarajatlari kunduzgi ta`lim xarajatlaridan ancha kam bo`ladi.

MOOClarning asosiy xususiyatlari:

1. Belgilangan vaqt mobaynida muayyan ta`lim natijalariga erishish va ularni ob`ektiv baholashni ta`minlaydigan mustaqil tugallangan ta`lim mahsuloti

2. Faqat Internet tarmog'i orqali elektron ta'lim shaklida amalga oshiriladi
 3. Sinxron aloqa shakllari mavjud emas
 4. Nazorat vositalarini to'liq avtomatlashtirish, sizga yordam beradigan xarajatlarni oshirmasdan keng miqyosda o'qitilganlarning sonini o'lchash imkonini beradi
 5. Boshlang'ich ta'lim darajasiga nisbatan qat'iy talablar qo'ymagah holda keng doiradagi manfaatdor tomonlar bilimlarni o'zlashtirishlari uchun foydalanish mumkin.
- Xulosa sifatida MOOKlarning asosiy xususiyatlari quyidagicha izoxlash mumkin :
1. Interaktivlik
 2. Modulli tuzilishi
 3. Mavjudligi
 4. Moslashuvchan
 5. Ommaviyligi.

Zamonaviy mutaxassisliklar. Xozirgi texnika asrida mexnat bozori jadal suratlar bilan rivojlanmokda. Ma'lumki asrlar davomida shakllangan va davr sinovidan o'tgan mutaxassisliklarga ega bo'lish uchun yillar davomida oliy ta'lim muassasalarida taxsil olish talab qilinardi. Onlayn rejimda tashkil etilgan kurslar esa maxnat bozorida kechayotgan o'zgarishlarni yashin tezligida ilg'ab olmoqda va aynan bugungi kun talabiga javob beruvchi mutaxassisni tayyorlash uchun o'z o'quv dvsturlarini taqdim etib kelmoqda. Onlayn ta'lim dunyoning eng nufuzli universitetlarning yuqori malakali va tajribali o'qituvchilari tomonidan olib boriladi. Masofaviy kursning xar bir o'quvchisi kurs o'qituvchisi bilan shaxsan suxbatlashish imkoniyatiga ega bo'ladi. Zamonaviy texnika vositalari yordamida materiallar optimallashtiriladi xamda oson va qulay shaklda taqdim etiladi. Qisqa videolar uzun maruzalarga nisbatan o'quvchilar tmonidan yaxshi o'zlashtirilganligi sababli, barcha mavzular kichik videolardan tashkil topgan. Matnli ma'ruzalar esa o'zlashtirilishi oson bo'dgan kiska bo'laklarga bo'linadi. Eng muximi metodik adabiyotlar sotib olish uchun mablag' sarflanmaydi. Masofadan o'qitish xilma xil materiallardan foydalanishni o'z ichiga oladi. MOOC masofaviy o'qitish metodi faqatgina videolar bilan cheklanib qolmaydi, balki ulardan turli manbalarga yo'naltiruvchi qo'shimcha murojaatlar, matnli xujjatlar, audiofayllar, ijtimoiy tarmoqlar va forumlardagi muxokamalar xam joy olgan. Bunday tizim materialni o'zlashtirish darajasini oshiribgina qolmay, balki o'quvchilarning ma'lumot oqimini boshkarish va zarur bilimlarni mustaqil ravishda olish qobiliyatini xam rivojlantiradi. Xar bir kurs vaqt bilan chegaralangan bo'lib, o'quvchi o'ziga qulay dars jadvali tuzib olishi mumkin. Videodarslarni keyinroq ko'rishi yoki tushunmay qolsa qayta ko'rish imkoniyati mavjud. Yuqorida sanab o'tganimiz masofaviy onlay kurslarning foydalanish usullari afzalliklari edi. To'g'ri masofaviy ta'limda xam kamchiliklar kuzatiladi. Qanday o'qitish matodikasi bo'lmasin barchasi o'quvchilarga bilim va ko'nikmalarni tug'ri, tushunarli sodda kerakli qilib etkaza olish o'qituvchining mahoratiga bog'liq.

ADABIYOTLAR RO`YXATI:

1. Mirziyonomiks. B.Hamzayev. "Mirziyonomiks" T.,2021y
2. R.H.Ayubov "Raqamli iqtisodiyot asoslari" T.,2020y
3. S.S.Gulyamov "Raqamli iqtisodiyot va electron tijorat asoslari" T.,2020y